

**ЧУДОМИР
НЕ Е ЛЕСНА РАБОТАТА ДА СИ
ПИСАТЕЛ
ИЗКАЗВАНЕ НА ПИСАТЕЛЯ
ЧУДОМИР ПРЕД
КОНФЕРЕНЦИЯТА НА
МЛАДИТЕ ЛИТЕРАТУРНИ
ТВОРЦИ ОТ ЮЖНА И
ЮГОЗАПАДНА БЪЛГАРИЯ НА
12 МАЙ 1964 Г. В СТАРА
ЗАГОРА**

chitanka.info

Благодарение големите грижи на народната власт литературната ни нива почна да дава все по-високи и по-високи добиви, та се появи опасност от свръхпроизводство и липса на пласмент. Боя се да не се получи нещо като в Ловно-рибарския съюз — ловците да станат повече от зайците и въдичарите — повече от рибите. Защото, ако речем да мобилизираме само членовете на литературните кръжоци, би се образувала една бригада, която за 3–4 дни би почистила от плевели всичките кооперативни блокове в Южна България. Нас пък ще ни плевят и почистват критиците, които също се наплодиха доста много.

Казах, само членовете на литературните кръжоци, защото почти във всяко наше селище има по един-двама саморасли творци от рода на моя познат от „село Странско, Чирпанско“, който на времето възпя развилнялата се над Стара Загора буря със знаменитите строфи:

*Дърветата изскачат с корените вънка,
горе в небесата ламарина дрънка...*

Или пък оня знаменит поет от Оряхово, който пи даде незабравимата картина на лятото в следните редове:

*Слънце. Тихо. Всичко расте, зрее.
Всичко: грозде, дини, зеленчук.
Птиченцето вече знай да пее,
арпаджикът веч се казва лук...*

Известно ви е също, че прописаха, пропяха, прорисуваха и децата от предшколска възраст. Но това не трябва много да ни тревожи. Първите книги, както знаем, са се пишели върху камък и глинени плочи, а колкото камънаци има из нашата родина и колкото глинени пластове има, дявол знае колко много писатели е имало у нас столетия преди новата ера, щом сега при липсата на достатъчно хартия излизат от печат несметно количество вестници, списания, многотиражки и книги, които чакат търпеливо да бъдат пенсионирани върху рафтовете на книжарниците.

Първата книга, казват, ще да е била поезия, била е вероятно химн на мирозданието, възхвала на творението и песен за красотата на света. Кой знае последната да не е пълна с ругатни против безразборното писане. Защото у нас стана мода, след като си издал една стихосбирка от двадесет страници, да го удариш на драми — една, две, че три — в по десет картини и един говорител, който да обяснява на публиката какво най-после е искал да каже авторът. Мода също е, преди да си написал поне два-три разказа, да напишеш дебел като библия роман или най-малко сценарий.

Някой някъде беше писал, че има майстори и „майстори“. Едните правят малки изящни часовници с точен и фин механизъм, а другите — големи евтини будилници, които или не вървят правилно, или бързо спират. Такива майстори на фини малки часовници в нашата литература са Елин Пелин, Георги Стаматов, Ангел Каралийчев, Светослав Минков и пр. У тях ще намерите най-малко литературен баласт. Художествените произведения не се мерят с аршин, ни на кубик. За тях трябва огромен житейски опит, голяма култура и силно чувство за отговорност. Всички знаете по колко пъти Толстой е преписвал „Война и мир“ и „Анна Каренина“, докато станат безсмъртни. И нека по-малко се оплакваме от лошите условия за работа. Работният кабинет на тоя граф е такъв, че ако го предложат сега на някой наш писател, ще се оплаче чак в Министерския съвет, че са го оскърбили с такова тясно сутеренно помещение само с един прозорец. Когато на старини зрението на великия писател отслабнало, отрязъл част от краката на стола си, за да бъдат очите му по-близо до ръкописа.

Млади колеги,

През времето на моето студентство имах щастието да попадна за известно време в средата на Димчо Дебелянов, Николай Лилиев, Николай Райнов, Людмил Стоянов, Димитър Подвързачов и още в първите срещи аз останах изумен от техните знания, от тяхната многостранна осведоменост из областта на литературата, от голямата им култура. Лилиев имаше огромна памет, владееше няколко езика и всяка вечер пишеше и превеждаше, и всяка вечер слушах от него и от другите рецитации на стихове от Верхарн, Маларме, Алберт Самен, Верлен, Райнер Мария Рилке, Леконт де Лил, Бодлер, Брюсов, Балмонт, Блок, Яворов, Славейков и пр. Димчо Дебелянов, тогава

безработен, учеше френски език и наскоро преведе „Афродита“ от Пиер Луис и „Притчи и параболи“ от Мултатули^[1]. Людмил Стоянов, полугладен и без квартира, по цял ден четеше в Народната библиотека, Николай Райнов беше затънал пък в теософията и източните религии и издаде първата си книга „Богомилски легенди“, скромно подписани с псевдоним Аноним. От ръка на ръка се разнасяше поемата „Рим“ от Подвързачов и въпреки че се възхищавахме от нея и я знаехме наизуст, той не позволи да се напечата, защото все нещо не харесваше в нея, и тя не видя бял свят. Знаете, че той същият е незаменимият преводач на Гоголя.

Нашите вечерни срещи, които някои наричаха „гуляйджийски“, всъщност бяха истински литературни вечери, от които аз, по-млад с 2–3 години от другите, много неща разбрах, много поука извлякох. По онова време излезе и първата антология на българската поезия, съставена от Дебелянов и Подвързачов, и си спомням един случай, от който се вижда колко скромни и етични бяха тия хора. Димчо настояваше в антологията да бъде представен и Подвързачов, но той не позволяваше. Подвързачов настояваше Димчо да бъде представен, но и той не позволяваше. И почнаха да се надхитряват. Единият занесе тайно стихове на другия, но той го издебне и ги вземе от печатницата. И това продължи доста време, докато най-после Подвързачов се наложи и в антологията влезе само Димчо.

Тези хора, непокровителствувани от никаква власт, съвсем неосигурени материално, голяма част без средно образование, живееха и горяха с изкуството и сякаш в негласна надпревара трупаха знания и опит. Даже и като се разхождахме из улиците, те рецитираха чужди стихове или импровизираха весели куплети и епиграми, търсеха нови рими, нови образи и форми и растяха.

Млади другари,

Тези мои мисли и спомени не са ми дошли и не са ми хрумнали специално във връзка с днешната среща, те не се отнасят може би за много от вас, а са ме спохождали и ме спохождат всякога, когато получа или ми донесат ръкописи за преглед и съвет съвсем млади автори, които леко са погледнали на творческата си работа, за които писателството е някаква мода.

Неотдавна един от тях ми донесе три стихотворения и когато го запитах само това ли е написал, той ми отговори:

— Засега само това.

— Ако искате да ви бъда полезен — му казах, — донесете ми папката си с черновките, за да видя как сте се мъчили, потили, как сте задраскували и поправяли; да видя, че тази страст ви е завладяла напълно, че вече сте болен на тази тема, защото не три, а може би 30 такива аз написах, когато бях на 18 години и първи път се влюбих, но пак не можах да стана поет.

Друг, преди да е прочел учебника по стилистика, ми донесе драма в стихове, каквито се пишеха, преди да беше роден Добри Чинтулов, а трети ми изпрати от Разград хумористични разкази, в които цели пасажи бяха преписани от мои фейлетони. С това може би е искал да ме поласкае, за да ги харесам.

На такива бързаци младежи аз съм казвал: не чакайте да ви озари някакво вдъхновение. Тази дума е останала от времето на романтизма и мирише на мухъл. Новото ѝ име е труд, труд и пак труд! Само със системна и задълбочена работа върху себе си, само с много знания и опит може да се овладее що-годе този труден занаят. Не забравяйте, че някога изкуството е един опасен спринтьор. Колкото повече се надпреварваш да го стигнеш, то по-силно бяга и ако не искаш да паднеш насред път, трябва много, много да тренираш и тогава да излезеш да се състезаваш с него.

Такива пожелания съм отправял към тях, драги млади приятели, аз, престарелият вече бегач на литературния стадион, чиито склерозирани нозе все повече и повече ме убеждават, че съм на път, ако не падна, то скоро да клекна и да гледам как то бяга, как все повече и повече се отдалечава от мене и как няма никога, никога да го достигна.

(Публикуван във в. „Септември“ (Стара Загора), XX, бр. 56 от 14.V.1964 г.)

[1] *Мултатули*, псевдоним на Едуард Доцес Декер (1820–1887) — холандски писател. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.